

Стопанска академия „Д. А. Ценов“

СТАНОВИЩЕ

от проф. Нено Павлов

доктор на икономическите науки

Професионално направление „Икономика“, Научна специалност „Финанси, парично обръщение, кредит, застраховка“, Протокол № 11/05.06.2007г. на ВАК при МС

Относно: конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ в област на висше образование „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка (Финанси)“ обявен за нуждите на Стопанска академия „Д.А. Ценов“, ДВ, бр.51/05.06.2020 г., съгласно Решение на Факултетния съвет.

Кандидат за заемането на конкурсната академична длъжност „професор“:
доц. д-р Стоян Станимиров Проданов, академичен преподавател в СА „Д.А. Ценов“, катедра „Финанси и кредит“.
E-mail: s.prodanov@uni-svishtov.bg

Основание за написване на Становището: Заповед № 623/27.07.2020 г. на Ректора на висшето училище, Решение на Факултет „Финанси“ и учредителното заседание на Научното жури от 11.08.2020 г.

1. Персонално представяне на кандидата в конкурса

Доц. д-р Стоян Проданов е роден на 16.07.1969 г. в гр. Свищов. През 1993г. завършва висше образование в Стопанска академия, даващо основание да се ползва с правата на придобитата магистърска степен и квалификация „икономист-финансист“. Притежава образователна и научна степен „доктор“ от 2000г. (Диплома № 26905/23.08.2000г. на ВАК) след защита на дисертационен труд на тема „Модел за рационализиране на инвестиционните решения“ във висшето училище.

Академичната кариера на доц. Проданов основно се свързва със заемането от 1993г. до момента на позицията академичен преподавател в Академията, последователно като асистент, старши и главен асистент, а от 2002г. „доцент“ (Свидетелство 21389/03.07.2002г. на ВАК) по ПН 3.8. Икономика към факултет „Финанси“. Продължава да работи в Академията.

Специализира в Университета в Лестър, Великобритания (1996г.) по проект TEMPUS S-JEP 09543-95 “Public Finance in Post-Communist-State” (1995-1998), в Университета Маастрихт, Нидерландия (1999г.) по проект TEMPUS S-JEP 13563-98 “Training and Retraining in Modern Public Sector Economics“ (1998-2000).

В хода на своето кариерно развитие кандидатът успешно надгражда своя академичен профил с богат практико-мениджърски опит чрез последователното заемане на длъжностите: зам. председател на Съвета на директорите на „Свилоза“ АД (1997-1999г.), общински съветник, председател на агенция и на комисии в Община Свищов (от 1999г. до днес), учредител и управител на „АПС Бюджетконсултинг“ ООД (от 2004г. до момента), изпълнителен директор на водещата застрахователна компания „Булинс“ АД (от 2008г. и понастоящем), член на УС на Еврорегион „Дунав юг“ (България-Румъния) и др.

Доц. Проданов активно участва в организационния живот на висшето училище като Еразъм-координатор на катедра „Финанси и кредит“, координатор на секция „Дистанционно обучение“ и ръководител катедра „Финанси и кредит“, избран на последните академични избори. Член е на редколегията на едно от най-старите академични списания в страната - „Народностопански архив“, на тематични сборници с научни доклади от национални и международни конференции и др.

Системно участва във функцията си на член на обществени и консултативни съвети към утвърдени национални институции (USAID, SDC & DANIDA, Център „Икономика на публичния сектор“), на конферентни организационни комитети и академични редколегии, на експертни работни групи, свързани разработването на важни законодателни промени в застрахователния сектор, вкл. към Асоциацията на българските застрахователи, Комисията за финансов надзор, националните браншови форуми в областта на застраховането на фондация „проф. д-р В. Гаврийски“ – София и др.

Развива консултантска дейност в областта на регионалното развитие, общинските финанси и финансовата децентрализация, кредитния рейтинг на български общини и компании, на дълговия капацитет на местните власти в повече от 20 общини.

Кандидатът притежава специализирани компютърни умения за ползване на работни общофункционални и специализирани софтуерни продукти, организационни и комуникационни умения, писмено и говоримо владеене на английски и руски език.

Член е на Съюза на учените в България.

Научните интереси на доц. Проданов са в областта на инвестициите и инвестиционните решения, финансовите и застрахователните пазари, общинските финанси, структурирането и оценяването на публични инвестиционни проекти, анализът на „разходи-ползи“.

Обобщената биографична справка представя кандидата като амбициозен и доказано изграден университетски преподавател, с богат академичен, практико-приложен и управленски опит, с ясно изразени кариерни ориентири и изследователски компетентности в професионалното направление на обявената конкурсна процедура за „професор“.

Депозираната научна продукция и пакета от официални документи са законосъобразно оформени, за целите на оценяването и вземането на решение относно избора му да заеме по трудово правоотношение академичната длъжност „професор“. По обявената процедура не съм установил формални или административни нарушения.

2. Обща оценка на учебно-преподавателската дейност

Като преподавател с 27г. трудов стаж, от които 18г. „доцент“ в Стопанска академия (при изискуеми две академични години), кандидатът упражнява достатъчна по обем аудиторна и извънаудиторна учебно-педагогическа заетост в редовна, задочна и

дистанционна форма на обучение при ОКС „Бакалавър” и ОКС „Магистър”, в рамките на широк спектър от академични курсове: „Инвестиции“, „Портфейлен мениджмънт във фирмите“, „Управление на банковия инвестиционен портфейл“, „Управление на портфейла“, „Управление на портфейла в публичния сектор“, „Капиталово бюджетиране“, „Анализ ползи-разходи“, „Бюджетно управление на фирмата“, „Управление на инвестиционни проекти“, „Финансово-икономическо оценяване на проекти“.

В съответствие с представената Справка през последните пет поредни учебни години (2015-2016г., 2016-2017г.; 2017г.-2018; 2018-2019г., 2019-2020г.) той реализира 2336 академични часа аудиторна заетост, респ. 467 часа средногодишно в университетското обучение (надвишаващи утвърдения вътрешен норматив).

През последния тригодишен период регистрира научно ръководство и рецензиране на повече от 40 магистърски тези във всички магистърски програми на катедрата, вкл. и академично преподаване на английски език. Бил е секретар на Магистърска програма „Финансово управление в публичния сектор“.

Осъществил е научно ръководство в обучението на пет защитили докторанти и на трима учещи в момента докторанти.

Заключителната ми оценка е, че учебно-методическата и преподавателската дейност на кандидата, като академичен преподавател, автор на лекционни курсове и учебни програми, учебници и учебни помагала, ръководител на дипломанти и докторанти, **по количество, качество и структура напълно отговарят на нормативните изисквания за заемането на академичната длъжност „професор“**.

3. Обща оценка на изследователската (творческа) дейност и научните изследвания на кандидата

3.1.Обемна и структурна характеристика на научните публикации

Представената за оценяване по конкурсната процедура научноизследователска дейност (след първа хабилитация) обхваща общо 24 публикации от различни научни жанрове, отговарящи на действащите академични стандарти в страната и висшето училище.

В структурно отношение те включват: **монографии** – 3 бр. (13%) с общ обем от 463 стр., от които една в съавторство, с авторов дял от 436 стр.; **студии** – 4 бр. (16%/) с общ обем от 91стр., три от които в съавторство, в т.ч. 2 бр. в SCOPUS; **научни статии** – 2 бр., (8%) с общ обем от 33 стр., в съавторство; **научни доклади** – 12 бр., (50%) с общ обем 94 стр., от които 5 в съавторство; **учебници и учебни помагала** – 3 бр. (13%), с обем от 1006 страници, в съавторство.

Тематично публикациите обхващат класическите тематични направления на научната специалност по конкурса: корпоративни и публични финанси, инвестиции, капиталови пазари, застрахователни пазари и международни финанси.

Значителна част от публикациите – 38% са на английски език и 62% на български език.

Депозираните публикации са както самостоятелно, така и в съавторство разработени, което следва да се оцени позитивно, в контекста на екипната работа. Монографиите, студиите и статиите са публикувани в академични издателства и специализирани списания с репутация, а научните доклади в тематични научни сборници с редколегии. Те са презентирани на 12 престижни научни конференции с международно участие, два, от които на пленарни сесии.

Представената аналитична информация за научната продукция, включваща научни и научно-приложни разработки е доказателство за коректното публично оповестяване пред научната общност на авторите изследователски резултати по специалността на конкурса. В

своята цялост те покриват изискванията на ЗРАСРБ и ППЗРАСРБ за заемането на академичната длъжност „професор”.

3.2. Количествена оценка на съответствието с минималните наукометрични национални изисквания и изискванията на Правилника на Академията

В съответствие с информацията от приложената Справка за изпълнението на националните, минимални наукометрични изисквания за заемането на академичната длъжност „професор” в професионално направление „Икономика“, по силата на ЗРАСРБ (чл. 2б) и Правилника за приложението му (чл. 1а, ал. 1), доц. Проданов отчита общо **1287 точки**. На основание депозиранията за оценяване научна продукция и академични дейности по конкурса, кумулативният брой точки по метричните показатели надвишава 2,3 пъти минимално изискуемия брой (табл. 1). Констатацията ми е, че добросъвестно и коректно са приложени отделните групи метрични показатели и национални критерии за съвкупното, количествено оценяване научната стойност на публикациите и академичната дейност.

Таблица 1

Съответствие на националните минимални наукометрични изисквания и изискванията на Правилника на Стопанска академия за публикации и научна дейност за заемането на длъжността „професор“

Група показатели	Минимални изисквания (точки)	Резултати на кандидата (точки)
А	50	50.00
В	100	100.00
Г	200	288.09
Д	100	575.00
Е	100	274.74
ОБЩО	550	1287.83

3.3. Представен монографичен труд или заместващи го равностойни публикации в специализирани научни списания

Монографичният труд на тема „*Икономиката и застрахователният пазар в България*“, Издателство „Фабер“, ISBN 978-619-00-1123-1, 2020 г. е в обем от 218 печатни страници. Структуриран е в увод – 11 стр., 6 глави – 172 стр., заключение – 2 стр., ползвана литература – 3 стр., включваща 11 произведения на кирилица, 33 на латиница и приложения – 30 стр.

Основните изводи, обобщения и предложения са онагледени с множество фигури, диаграми и таблици. Паралелно с проучването на български и чуждестранни литературни

източници в тематичната област, се използва и практическят опит на застрахователните институции в България, свързан с политиките по управлението на ефективността на застрахователния бизнес.

Авторовата **изследователска теза** е твърде амбициозна: да се докаже, чрез разработване и прилагане на адекватен методологически инструментариум за изследване на динамика, структура и взаимозависимости – дългосрочното позитивно въздействие на националния застрахователен пазар върху темповете на икономически растеж и стабилността в страната. Потвърждение за това са и резултатите от направения дълбочинен анализ на промените в структурата, ефективността и продуктовото портфолио, доказващи така необходимото догонващо развитие на българския застрахователен сектор в условията и средата на задълбочаващата се европейска интеграция, имащо пряко отношение към побързото влизане на страната в еврозоната.

В рамките на извършеното обхватно и комплексно, ретроспективно изследване се обосновава авторовата визия за: а/ фундаменталното значение на застраховането, като неразделна част от небанковия финансов сектор, за подкрепата на всички икономически субекти в оптимизиране управлението на риска, в генерирането на устойчивост и икономически растеж чрез промените в структурата, ефективността и продуктовото портфолио на дружествата в сектора; б/ силната взаимозависимост между премийните приходи и основните макроикономически показатели, преките чуждестранни инвестиции, доходите и разходите на домакинствата, социалното изключване и неравенството в обществото; в/ позитивните икономически ефекти от нужното догонващо развитие на националния застрахователен сектор и неговото активно интегриране в единния европейски застрахователен пазар; г/ тестването на водещата роля на задължителните застраховки спрямо тези с доброволен характер, в хода на паралелното нарастване на застрахователната стойност на обектите на застраховане и свързания с нея брутен премийен приход.

Изследователските цели и задачи се изпълняват на основата на използваната обемиста, специализирана информация, с петнадесет годишен времеви обхват 2004 – 2018 г., включващ периода преди и след пълноправното членство на страната в ЕС.

По отношение на научните и научно-приложни приноси в *монографичния труд* бих акцентирал върху:

Първо, проучването, доразвитието и обогатяването на методическия инструментариум за оценка на дългосрочното системно въздействие на макроикономическата среда върху развитието на застраховането, като част от финансовата система. Подчертаването от автора на силната взаимозависимост на премийните приходи от такива важни макроиндикатори като темпа на изменение на БВП, преките чуждестранни инвестиции, разходите за придобиване на дълготрайни материални активи, динамиката и структурата на общия доход и разход на домакинствата, коефициента на Джини, респ. подоходното неравенство на домакинствата, линията на бедност, коефициента на заетост, средната работна заплата и др.

Второ, предложените методически решения и инструментариум за анализ и аргументирано представяне с доказателствени факти и актуална емпирична информация на дългосрочното, позитивно влияние на промените в застрахователния пазар върху темповете на икономическо развитие на страната, опосредствано с текущите рискови трансфери и политиките на институционално инвестиране на капиталовия пазар.

Трето, анализирането и обосноваването на тенденцията към активното интегриране на българския застрахователен сектор в единния европейски пазар, чрез конкретните политики

на пруденциална регулация и надзор на продуктите, услугите и свободното движение на икономическите фактори в рамките на ЕС. Опитът за обосноваването на позитивната промяна в застрахователната активност в страната чрез паралелното анализиране на ключовите показатели – застрахователна плътност и застрахователно проникване общо като цяло, поотделно за общото застраховане и животозастраховането в периода 2004-2018г., като функция от устойчивото развитие на икономиката, на застрахователния пазар, икономическата ефективност и финансовата стабилност стопанските субекти в сектора.

Четвърто, направеният обхватен и дълбочинен, критичен анализ на проблемните аспекти в динамиката и структурата на brutния премиен приход и изплатените обезщетения, по видове застраховки и пазарен дял на застрахователните компании през периода 2004-2018г. Заслужава внимание и системния анализ и оценка на ключовите застрахователни показатели, характеризиращи дългосрочното (15-годишно) развитие на 17 вида застраховки в страната (2004-2018г.).

Всичко това доказва, че монографичният труд на доц. д-р Проданов е посветен на ясно формулиран социално-икономически проблем с научна и научно-приложна значимост. С нужната компетентност и всеобхватен поглед, задълбоченост, системност и научно-емпирична аргументация са направени съответните теоретични, методологически и емпирични обобщения, методически и практически решения, базирани на научния и естествено практическия опит на кандидата в управлението на реално действаща на пазара застрахователна компания.

3.4. Характеристика и оценка на научните публикации и научните приноси по конкурса извън хабилитационния труд

В публикациите **извън хабилитационния труд** (монографии, студии, научни статии и доклади), кандидатът за „професор“ проучва актуални теоретични концепции, процеси и решения в практиката, дава отговор на нови научно-приложни въпроси в областта на корпоративните, публичните и международните финанси, инвестициите и капиталовите пазари. Конкретните резултати, имащи характер на приноси с научен и практико-приложен характер могат да се резюмират в следните по-важни направления:

1. Приложеният интердисциплинарен подход и инструментариум за комплексен анализ на технологията на инвестиционния процес и управлението на риска, моделирането и управлението на инвестиционни портфейли, фондове, колективни инвестиционни схеми и финансови деривати. Разпознаването, осмислянето и идентифицирането на научно-теоретични и емпирични обобщения за социално отговорното инвестиране, характеризиращо се с използването на нефинансови етични и социални критерии при селектирането и управлението на портфейлите в условията на глобализация, на динамични промени и неопределеност на пазарите, на нови комплицирани предизвикателства.

2. Систематичният анализ на емпирични данни за проявлението на актуалната за финансовата система концепция за финансово-застрахователна конвергенция, базирана на разширяващото се активно взаимодействие между застрахователните и финансовите пазари, на пазарните продукти и дистрибуционните канали в областта на застраховането и финансите.

3. Предложените организационни и методически решения за по-широкото прилагане на стратегическото финансово планиране и управление в общините, с ясни дългосрочни приоритети, визия, цели и инвестиционни проекти за устойчиво развитие, със системното

оценяване на техния дългов капацитет и перспективи за грантово финансиране.

4. Лансираната авторова идея за преход към разширяването на местните данъчни правомощия, базиран на балансираността в прилагането на нормативния и позитивния подход към оценяването на регионалната данъчната практика, на произтичащите и очакваните реформи в публичния сектор, насочени към утвърждаването на субсидиарността. Направеният критичен анализ, количествена и качествена оценка на нивото на данъчната самостоятелност на българските общини спрямо аналогични на тях структури в ЕС, както и споделените добри практики в областта на прилагането на финансовата децентрализация на местно ниво.

5. С важна стратегическа насоченост са предложенията за насърчаването на интегрирания модел на кохезионно развитие и трансгранично сътрудничество между съседни общини, с перспектива за пълноправно членство в ЕС, който да се институционализира чрез изграждането на Зона за трансгранично сътрудничество, в унисон с оповестените глобални Цели на хилядолетието на ООН.

6. В учебно-методичен аспект, позитивно оценявам изследването от позицията на дългогодишен преподавател и администратор, спецификите, особеностите и перспективите на дистанционната форма на обучение във висшето икономическо образование, методическите и дидактическите предложения за неговото развитие, разработване и представяне на учебното съдържание в учебния процес.

Доц. Проданов депозира участие с 2 бр. пленарни и 10 бр. секционни доклада на международни и национални и международни и конференции. Той регистрира участие в изпълнението на шест национално значими изследователски проекта, финансирани с държавни субсидии. Макар и да не се оценяват, за целите на конкурсната процедура те се отчитат като научно-приложна ангажираност и проактивни усилия за трансфериране на академичен опит, експертиза и изследователски резултати в реална образователна и икономическа среда

Приемам за реалистична, коректно и обективно отразяваща изследователските резултати депозиранията Справка за приносите в цялостната изследователска дейност.

Качеството на резултатите от изследванията е доказателство за професионалното ниво на познаване от кандидата на специализираната литература, понятийния апарат, актуалните информационни източници и изследователските постижения в научната специалност, на прилаганите стратегически, политически и нормативни документи, стратегии, стандарти, регулации и практики в тематичните направления. В своята цялост, те потвърждават **изпълнението на изискванията на ЗРАСРБ и ППЗРАСРБ** за заемането на академичната длъжност „професор“ по професионалното направление.

4. Академична известност

От представената информация се установяват общо 80 цитирания на научни трудове на кандидата в монографии, студии, научни статии и колективни томове с научно рецензиране, формиращи общо 575 точки (многократно превишаващи минималните държавни изисквания), участие в многобройни научни форуми, специализирани дискусии, обучения и консултантска работа в средите на бизнеса. Нивото на цитируемост и позитивния академичен интерес на университетската и експертната общност в професионално направление „Икономика“ към изследователските резултати на автора, са публична, външна оценка и признание за качеството и научната стойност на неговото творчество и академична кариера.

5. Допуснати слабости, критични бележки и препоръки

Познавам от дълги години доц. Проданов и имам отлични преки впечатления от неговите професионални, академични и човешки качества.

В представените научни и научно-приложни трудове за участие в конкурса не съм открил слабости, нямам съществени критични бележки и препоръки, които да променят заключителното ми становище относно участието в конкурса.

6. Обобщена оценка

Запознаването ми с кариерното развитие, съответствието на представените конкурсни материали и научни публикации, анализът на тяхната актуалност, съдържателност, качествена значимост и приноси постижения са основание категорично да потвърдя своята положителна оценка и да предложа на почитаемите членове на Научното жури, *доц. д-р Стоян Станимиров Проданов* да бъде избран за заемането на академичната длъжност „професор” по професионално направление „Икономика”, научна специалност „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка (Финанси)“, област на висшето образование „Социални, стопански и правни науки” за нуждите на Стопанска академия „Д.А. Ценов“.

София, 25.08.2020 г.

Проф. д-р ик. н. Нено Павлов